

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., 1/2 an
6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., 1/2
an 9 fr., 1/4 an
4 fr. 50 cm.

Fieea apare în fiecare
Sâmbătă.

Unitatea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oră 12 fl., a treia
oră 10 fl.

Tot ce privește foia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unitatei”
în
Blaș.

Foie bisericească-politică.

Anul XIV.

Blaș 13 August 1904.

Numărul 33.

Cine e de vină?

E lucru deja de mult constatat, că poporul nostru, în toate celea, fie spirituali sau materiali, pe zi ce merge regresează, pe când alte popoare, multămită conducătorilor lor, — și singur numai aceloră — mai ales în celea spirituali și morali, cu pași giganti înaintează, către ținta, carea poporul nostru încă — durere — nici nu și-a defipt-o.

Nu-mi este scopul, ca să arăt relele, cari bântue viața morală a poporului nostru, nici lucrarea dăunătoare a vermililor, cari rod la rădăcina stăjarului cândva verde a vieții noastre naționale, căci acelea de multe ori au fost, espusă.

Una însă nu o pot lăsa fără de a o aminti, și o amintesc aici, și dacă poate sinceritatea mea va tăia în carne vie, și mulți, cari vor medita serios asupra ziselor mele, vor suspina adânc de durere, fiind siliți a recunoaște adevărătatea lor.

Și aceasta este *indiferentismul nostru religios*, bine să fim înțeleși, nu al poporului, ci al nostru, *al preoților!*...

„Voi sunteți lumina lumii, voi sunteți sarea pământului” zice dumnezeescul nostru învățător, prin aceste cuvinte, voind a ne preciza datorințele noastre față de lume, față de oameni... *Noi suntem lumina lumii*, noi suntem încredințați a purta făclia învățăturilor adevărate înaintea oamenilor, dar nu numai încredințată ne este nouă luminarea popoarelor, ci ne este impusă chiar de datorință sfântă, căci zis este că noi suntem și *sarea pământului*, și trebuie să ne îngrijim, ca aceasta sare, acest element, fără de care nici o viețuitoare nu poate trăi, să nu se strice, căci dacă se va strica, nu va mai fi de treabă și se va lăpăda afară și se va călca în picioare. Ni-se impune datorința de a lumina popoarele, cu lumina adevărurilor dumnezești, căci dacă nu ne vom îndeplini aceasta datorință sfântă, ni-se va dicta blăstăm, judecata infricoșată, *lăpădarea afară din economia dumnezească*.

Și acum considerând starea morală decăzută a poporului nostru, oare putem noi fi liniștiți în conștiință, că am îndeplinit această datorință sfântă, impusă nouă prin cuvintele mai sus citate?

Oare dacă noi — unul fiește carele — cari suntem vestiți a fi lumina lumii, ne-am fi împlinit datorința de a lumina, putea-va să mai existe întunerecul acesta inspăimântător, care acopere orisonul vieții religioase a poporului nostru? Oare nu s'ar înveseli, lumina, sufletele încredințate păstoririi, conducerii noastre, de razele dulci, aducătoare de daruri cerești, a credinței și moralității,

cum se înveselesc toate creaturile de razele dulci, binefăcătoare a soarelui?

Și oare, considerând toate acestea, *cine este vina* întunerecului gros: indiferentismului religios, viciilor, cu un cuvânt decădintii morale, ba chiar necredinții, ce din zi în zi, — și cu adevărat — se constatăază a progresa între românașii nostri?

Întrebare periculoasă, infricoșată, și noi toți putem da răspunsul la aceasta dar nu voim, ne temem, pare că, de ceva îngrozitor!

Dar să fim sinceri și dacă ne doare această sinceritate! și să răspundem noi la această întrebare, până când nu vom fi siliți a asculta cu urechile noastre sufletești răspunsul de la Prea dreptul Judecător.

Noi suntem de vină!!!

Noi suntem de vină preoții, pentru că suntem numai lumini neaprinse, nearzătoare; nu suntem în stare, pentru că nu voim a lumina întunerecul gros, ce acopere în toate părțile credința noastră strămoșească.

Nu vreau să judec pe nime, mă judec pe mine însu-mi, judec întreg clerul român gr-cat. căci suntem, și trebuie să fim convinși, că noi înși-ne suntem predominți, de cel mai mare indiferentism religios.

Și până când noi, — cari prin conlucrarea sfântului Spirit suntem creați de lumini pentru această lume — nu ne vom aprinde, spre a arde, *ba chiar a ne mistui* cu totul pentru sfânta credință — că lumina nu va împrăștia întunerecul din lume, dintre oameni nici când.

E timpul să ne cugetăm serios la datorințele noastre, și acelea să le împlinim cu toată acurățetea, căci alt cum noi vom fi răspunzători, de nimicirea națiunii noastre, atât în ce privește moravurile sale, cât și naționalitatea sa.

Basa esistenței fie căruia popor este curățenia moravurilor sale; iar pe de altă parte știm cu toții, că singur numai pe acest teren ne mai putem susține caracterul nostru național românesc, adevărat prin biserică, căci singur numai aici ne-a mai rămas folosirea liberă a graiului nostru dulce; iar dacă noi, — și numai singur noi, — nu vom folosi acest teren încă liber spre înaintare, oare nu vom fi vrednici de blăstăm, copiii nostri, atunci, când poate trezându-se din somnul lor letargic, vor vedea perdată legea sfântă și caracterul național românesc, a cărei pierdere, vina numai singur noi o purtăm.

Suntem într'un an iubilar. Anul al cincizăcilea de la definirea dogmei despre conceperea nepătată a maicii lui Dumnezeu.

Din acest prilej se vorbește mult despre înființarea societăților de pietate: „*Cununa Prea Curatei*,” în fie care comună, și pe

lângă acestea s'ar putea înființa alte multe societăți, cari ar avea scopul: promovarea religioasă și evlaviei în popor, și cultivarea limbii noastre materne, însă toate acestea numai atunci se vor putea realiza, dacă depunem indiferentismul ce ne ține încă-tușați, și concentrându-ne puterile ne nisum a realiza ideile bune a unuia sau altuia dintre noi, fie acela mare sau mic.

Însă noi departe suntem de a face aceasta!

Iată cas concret!

Ținutul nostru „Valea Almașului” constă în jurul Almașului mare din 20 comune, celea mai multe locuite singur numai de greco-catolici și anume: Teud, Fildul de sus, Fildul de mijloc, Fildul de jos, Almașul mare, Babiu, Sfâraș, Stana, Nireș, Cuteiuș, Totelec, Petrindul-mare, Cuzaplac, Nierța, Bercea, Lapuu, Stobor, Arghiș, Zutor și Sân-Mihaiu; comune cari se țin sub administrarea alor 4 protopopi: (Almaș, Cluș, Dârgea și Morlaca) dar situate ast fel, în cât sunt doar, cel mai potrivit ținut pentru înființarea unei societăți bisericești ce ar avea scopul: promovarea evlaviei în popor, mai ales prin ținerea exercițiilor spirituali populare, ajutându-se împrumutat cei 14 preoți cari administrează celea 20 parochii mai sus înșirate.

Eu am fost nefericitul căruia i-a venit aceasta idee, și consultându-me cu vre-o câți va preoți, cari m'au îmbărbătat spre realizarea acestei idei salutare, — eu așa cred și ori care preot cu suflet, — am adresat preoților din parochiile anumite următorul convocător:

„Onorate în Christos Frate!”

„Nici când doară ca în zilele noastre „nu vedem împlinite cuvintele sfinte ale Mântuitorului nostru Isus Christos: „Că se vor scula Christoși mincinoși și profeti mincinoși, și vor da semne mari și minuni, ca să amăgească de se va putea și pe cei „aleși.” Mat. c. 24, st. 24.

„Zilnic putem ceti prin ziarele și periodicele ce le avem și cari sunt îngrijate „de starea morală a poporului nostru românesc esclamarea plină de îngrijire, se „nu zicem desperare: „A sunat oara a 11-a,” e timpul să facem ceva în interesul sufletelor concrezute păstoririi nevrednicilor „noastre persoane.

„Mai mult ca ori și când e lipsa acum, „ca să ne nisum din răspuneri a împlini „mandatul dumnezeesc: „Mergând învățați „toate popoarele... ca să păzească toate „câte am poruncit eu vouă.” Mat. c. 28 st. „19, 20 și ast fel barem în cât va să ne „liniștim sufletele și conștiința, luând în considerare responsabilitatea aceea mare, carea

A apărut:**Ierarchia Românilor din Ardeal și Ungaria de Dr. Augustin Bunea,****Prețul 3 coroane.**

„In urma acestui mandat dumnezeesc ne „apasă umerii nostri cei atât de debili.

„Și toate acestea luându-le în considerare, pe cum neuitând nici de împrejurarea, „că serviciile dumnezeiești îndeplinite cu mai „mare solemnitate, au avut și tot de a una „vor avea mai mare — să nu zice neștearsă — „influență asupra poporului nostru, am aflat „de bine noi cu stimă frățască subscrișii, ca „și o reacțiune contra atacurilor îndreptate „contra credinții — durere deja foarte slă- „bită — a poporului nostru, să înființăm o „reuniune, carea să-și aibă scopul a promova „religiozitatea și evlavia în popor, prin ținerea „esercițiilor spirituali poporali, în parochiile „din valea Almașului, cărora din experiență „proprie le atribuim efect atât de salutar, atât „de mare, ca nici uneia din serviciile divine.

„Nu zicem că doară ținutul nostru ar „fi mai expus ca altele, pericolelor, ce ame- „nintă credința noastră adevărată, dar oare „nu este dator, fie-care păstor a-și păzi turma „sa și în casul, când lupi răpitori nu o ame- „nintă din apropiere.

„Spre a putea duce în deplinire scopul „ce ni l'am prefript, după Prea sfântul nostru „Învățător și Prea Curata Vergură Maria „ajutătoarea tuturor credincioșilor,“ în On. „Frăția Ta avem toată nădejdea, de la care cu „tot dreptul așteptăm tot sprijinul moral și fizic.

„Drept aceea cu stima frățască Te „rugăm, în interesul parochienilor concrezuți „spre păstorire On. Frăției Tale a Te pre- „senta în 2 August a. c. st. n., în ziua de „sf. Ilie la 11 oare a. m. în parochia Almașul „mare, la o consfătuire ținândă în școala „gr-cat. din Almaș în această cauză.

„Cuzaplac în 24 Iuliu 1904.

Cu stimă frățască:

E. D. Măcelariu, m. p. Ioan Galistu, m. p.
parochul Totelecului. par. în Cuzaplac și Petrind.

Am pus aici convocatoriul întreg, pentru ca ori cine să se convingă despre aceea, că idea înființării acestei societăți este vrednică de a se realiza, așa cred eu. și despre aceasta poate să se convingă ori cine, cine poate intra în meritul cauzei; pe cum cred și sum convins, că această idee odată înființată, ar fi fost o adevărată binefacere pentru ținutul nostru, unde în continuu ne este periclitat poporul de secta așa numită „pocăiți,“ căci în Almașul mare și Babiu, mai ales printre locuitorii reformați și-a aflat și aderenți această sectă periculoasă.

Însă aceasta după cum se vede este singur părerea mea, nu însă și a altor confrăți, căci iată ce ne răspunde On. Florian Petran parochul Almașului mare la convocator.

„La scripta de dto 25 Iuliu 1904 că „să se țină adunarea consfătuitoare pe ziua „de 2 August în Almașul mare, referitor la „înființarea unei reuniuni, pentru a îndeplini „eserciții spirituali, am a-ți răspunde:

„Cererei nu i-se dă loc, de oare ce „chiar acum reparăm edificiul scolastic, și „afară de aceea fără consensul șefului meu „tractual, nu pot să-mi dau învoirea, ca adu- „narea consfătuitoare să se țină în Almaș „la 2 August a. c. ce prin aceasta îți fac „cunoscut ca se ve puteți întocmi treburile „altmintrenea.“

Adecă întru atâta a fost de „entusias- „mat,“ pentru ideea aceasta salutară, în cât nici la aceea nu se învoiește, ca adunarea consfătuitoare să se țină în Almaș, fără știrea șefului său tractual.

Nu condamn de loc supunerea preoților față de mai marii săi, căci doară știut este, că virtutea ce trebuie să caracterizeze în primul loc un preot este supunerea, obedința, nu pricep însă întru cât este necesar, ca un preot să ceară consensul șefului său tractual,

pentru ca să-și poată îndeplini datorința, iar aceasta este datorința fie-cărui preot, de a griji de sufletele credincioșilor săi, și a folosi toate mijloacele despre cari este convins că acelea duc la mântuirea acestor suflete.

Pe de altă parte nu știu ce putem noi aștepta de la un șef tractual, fie acela ori cât de zelos, ori cât de conștient și harnic, pe cum e și protopopul Almașului, atunci când acesta e în depărtare de 26 km. de noi, și când cauza ne privește exclusiv numai pe noi preoții gr-cat. a jurului acestuia, fără considerare la districtele protopopești de cari ne ținem.

Cu toate acestea nu m-am descurajat, ci la ziua numită m-am înfăoșat în parochia Almașul mare, dimpreună cu parochul Petrindului, unde pentru că se „repara școala“ ne-a primit la sine D-na Mocean, cu toate că nu am avut lipsă de nici o localitate, ne prezentându-se din preoții convocați (12), singur numai „unul,“ cel mai îndepărtat, preotul Sânmihaiului deșert Ioan Andreiu.

Nu vreau să acuz pe nime, poate or fi având On. Confrăți „cauză“, pentru cari nu s-au putut presenta, și nici nu ne-a putut avisa despre aceasta; eu însă mi-am ținut de sfântă datorință de a mă rectifica înaintea inteligenței și poporului, cari în multe comune cu dragoste au primit știrea despre acțiunea pornită, arătând cauza pentru care aceasta idee nu să poate realiza, și aceasta este indiferențismul, răceala noastră a preoților față de tot ce este sfânt și Dumnezeesc.

Emil D. Măcelariu, m. p.
parochul Totelecului.

FEUILLETON.

CURTEA.

Satul adoarme lin și pe îndelete sub coperișele, aproape toate de paie, a caselor mici. Ferestrele de două palme, ca niște ochi înpăiențiți de somn, veghiază totuși sub streșinile lungi. Vitele rumegă în curți cu ochii închiși, în valurile de lumină a lunii. Coarnele largi se desamnă pe nășăpul pietros. Pe ulițele părăsite, vre-un flăcăiandru trece din când în când, făcând să se peardă în văi departe cântecul trăgănat, singurul care aduce cu doinele curgătoare cu măiestrite întorsături a Târnăvenilor. Celelalte cântece ce s'aud sunt iuti, ca papricașurile ungurești. Melodia însă nu undulează mult în pacea sării de vară. O doină care să ție un ceas întreg, sau cât ține drumul voinicului cu inima arsă, pe aici nu se pomenește. Îmi vine să cetesc un suflet mai adânc, mai pătimăș din cântecelele trăgănite a neamului nostru, acolo unde el e curat, pe când în părțile mărginașe, pare că s'a perdut mult din trăinicia acestui suflet îndelung răbdător. Din îndărătnicia mândră a moșului, în țărâranul de pe aici aproape nu mai e nici un picur, mai mult trage spre slugărnicie.

O stea căzătoare se desprinde din neburile depărtate și trece, ca un biciu de argint, perzându-se în adâncurile necuprinse a nemărginitului. — În coridorul caselor mari, lungi, cu pereții groși, ce apasă de mult amar de ani același pământ, pașii răsună tare. „Curtea“ largă e plină de pace,

și de ațăpire. Boii mari cari încă nu s'au culcat, se lasă greoi pe picioarele de dinainte, și când trupul întreg ajunge pe pământ, răsună greu și prelung. Din grajduri se aude din când în când vre-un guitat de purcel, strămtorit de ceilalți. Cămpăna fântânii pare un cocostăre uriaș ce a adormit cu grumazii drept în sus cu capul privind la stele. — Apa Someșului frământată de două iazuri își unește murmurul des, care se aude tot mai deslușit în tăcerea și pacea ce crește meren. — Arcurile de la stâlpii de zid a coridorului se desamnă regulate pe perețele alb. Și luna plutește într'una, ca într'un vis ce nu se mai gată, poleind pădurile de margine și coperișele albe de șindilă.

Câte nu ar ști să povestească și casele acestea trainice, bătrâne, ce pare că dorm sub coperișele înalte. Din pereții groși, ce ar putea să mai țină pe umeri două rânduri, înțelegi că pe timpul când s'au făcut nu era așa de scumpă munca, lucrul de mână și de car, cum e acum. Atunci era altă rânduială: nobilul prost de binele în care se îmbuiba, ținea de proști pe cei mulți, pitici pe lângă el, dar cari la oaltă s'ar fi putut răsturna în toată clipa din tronul lui așezat pe o beșică plină cu aer, — nobilul poruncia, apoi pornia la bencheturi, lăsându-și slujitorii pocnind din bice, adânc tăetoare în trupurile înegrite de muncă a țaranilor, silindu-i pe aceștia să ridice palatul, în care avea să se doapească noroiul, din care a răsărit putrezirea, ce a secerat și seceră tot mai mult clasele de oare când „nobile,“ pline de fumuri de mândrie trecută.

Dar nu toate palatele acestea vor fi fost cu așa calități. Casa din vremile vechi de care notez aici, a fost proprietatea unei

familii catolice. În partea de cătră răsărit o mică capelă familiară, un orator. își mai arată încă treptele de scândură groasă a le altarului, unde preotul va fi adus sf. jertfă. Toată reverința însă înceată față de această amintire a zilelor de demult, când ști că tot aici a fost mai târziu casa de rugă a jidanilor. — Ei au adormecat mai întâiu descompunerea și nimicirea clasei nobililor, ce era în pregătire încă de mult. Întâiu era perciunat și zdrențos, și poate cărpiă cizmele în sat. Mai târziu boerul avea lipsă de un om care să ști însemna câte ceva? Cine se știa vâra mai bine? Inda. După câți va ani ajunge deregătorul moșiei întregi. Jidan logofăt! Boerul avea lipsă de bani gata, de aur ce curge, dă moșia pe arândă. Cine o va lua? Tot Izrael. Iar când de odată nobilul s'a trezit că are fată de măritat și ginerele vrea zestrea în bani, — ori din altă pacoste, moșia se făcea de vândut și o cumpără tot Iuda. Așa au ajuns și ajung cele mai multe averi în mâinile lor.

Moșia de pe Someș ce e acum a fundațiunii șulțane a ajuns numai până în stadiul penultim. Dar din vremea aceasta comuna s'a umplut de jidani și de relele ce ei le poartă și le samănă pe unde umblă.

Jidanii nostri din Ardeal sunt oi blânde pe lângă aceștia, cari sunt tot specii perciunate din Galiția.

„Hei, domnișorule, îmi spunea un om de curte, ce lume albă duceau odată Jidanii în casele acestea. Să fi venit numai Vineri sara, să-i fi văzut cum foiesc ca viermii, ia pe aici prin pridvor și peste tot locul. Nu încăpeau cu toții aici în căsuță, ci unii se boceau pe afară. Copiii făceau de părea că s'biară mieii primăvara. Apoi tot așa se legănau și se scuturau până de la o vreme

Un smerit memoriu

(Fine).

Înalt Preasfințite Arhiepiscop și Metropolit, Înalt Preasfințiti Episcopi și îndurători Părinți!

N'am putut să vă prezentez ceva complet și întreg mă simt cu mult mai slab pentru aceasta. Prezentez și susțin cu umilită și încredințare spre părintească și bunăvoință așteptare a Înalt Preasfințitor Voastre numai un grăunte de mustar, din îndurarea Vergurei și Imaculatei Mame a Răscumpărătorului nostru și a bunei noastre Regine și Mame cerești pe lângă împreună lucrare a Înalt Preasfințitor Voastre poate să crească și va și crește arborele evanghelic pe care se vor odihni blândețele paserilor ale cerului: credința și iubirea; moralul și știința; spiritul de caritate și faptele cele bune spre fala și binele sfintei noastre biserici și a întreg poporului credincios greco-catolic și român.

Poate că-s preocupat, dar cu ochii mei sufletești ațintiți către milostivul și scutitorul nostru Dumnezeu văd un viitor rodnic și de neprețuit folos pentru întreaga noastră provincie mitropolitană, pentru întreg neamul românesc. — Văd o societate pietistică românească a noastră, unde cu toții, Arhiepiscopii, preoții, dascăli și poporul credincios se vor adăpa la izvorul vivificator al credinței, moralului științelor și progresul în tot lucrul bun și folositor, unde cu toții ca frați, ca fii cucerici și evlavioși ai Mamei îndurătoare vom putea să ne ajutăm împreună în ducerea sarcinilor vieții și zilelor acestor grele și amenințătoare cu toate relele. Mă rog cu smerenia caracterului meu preotesc să fie bine și grațios primit acest umilit al meu memoriu, mă rog ca ideile aici espuse grațios să le supuneți studiului înțelept al Înalt Preasfințitor Voastre și dacă le-ați găsit de vrednice părințește să vă identificați cu ele spre binele și salutul de obște și că după un sfat comun și consultare cu persoanele competente vrednice de sub

iurisdicțiunea Înalt Preasfințitor Voastre preagrațios să dispuneți să se pună în practică. Nu pentru mine mă rog ci pentru mulțimea imensă a credincioșilor, cari — știut este de toți — așteaptă „ceva“, și acel „ceva“ o viață organică și lucrativă în biserică care și până acum ne-a fost scut și apărare între toate năcazurile vieții noastre. Îndurați-vă grațios a pune la cale, în lucrare înființarea acestor „Cununi“ acestor societăți Mariane, ca să se ajungă odată și cu o oară mai iute și la noi ceea ce au ajuns alte neamuri în atari societăți. Faceți dispuneți preagrațios ca să aibă și acest modru servitorii Evangheliei lui Christos prin care se poate arăta fie care preot lucrul său, neguțătoria sa cu talanții mistici ce ne-a dat Stăpânul nostru Domnul Isus Christos, fiul Vergurei Imaculate.

Binecuvântarea părinților, lacrimile de fericire și mulțămite ale mulțimei orfanilor și năcăjiților, rugăciunile și mulțămitele credincioșului popor prosperarea credinței și a bisericii și iubirea lui Dumnezeu Tatăl Vă va fi răsplata.

Oh ce câmp larg de activitate rodnică pentru preoții „părinți“ poporului credincios și pentru dascălii „luminătorii“ lui: ce teren de folositoare și nobilă lucrare pentru preotesele și învățătoarele noastre bune și pentru familiile lor din mulțimea imensă a parohiilor; ce mod și cale de nobilă emulare pentru ori și cine care inima, cugetul și voea sa în slujba lui Dumnezeu, a sfintei Sale Mame, a binelui etern și prosperarea neamului său dorește să le pună.

Oh un viitor măreț, dulce și rodnic în fapte plănază înaintea ochilor mei sufletești!

Nu fiți neliniștiți preoți și dascăli, nu mai fi îngrijorat blând popor credincios, soartea și viitorul fiilor și a fetelor voastre este așezată și depusă prin biserică — care și până acum ne-a ocrotit — în inima și mâinile Mamei celei mai bune, în a Prea-onoratei și Pururea Fecioarei Maria în a cărei mărire și onoare veniți cu toții mici și mare să ne unim în sfântă și îngerească „Cunună.“

Luna scoboria încet după nădure auzând visurile paserilor adormite în crengile stufoase. De departe mormurul iazurilor se înalță în tăcerea nopții. Părea o rugăciune spusă repede-repede de mii de guri mici ca de insecte.

În Curtea largă e adâncă tăcere, numai doi câni târcați, ce au fost în lanț toată ziua, aleargă de la un capăt la cel alt dar nu hăpăesc. Răsufatul greoi a vitelor ce dorm sub șopron se aude tare. În casă jumătate jidani dorm cu gândul la câștigul de mâne. Țin crismă aci, și mi-se pare-o vre-o 13—14 suflete de toți. Un plâns ascuțit începe se răsune tot mai tare în chilie, ce mi-e mai vecină. Bagsamă s'a trezit Itig cel mic cu mâna goală. Dar mâsa îl împacă îndată: se vede că i-a pus alt ban în mână.

Mă culc și eu cu gândul la gurguitul porumbilor în care me trezesc dimineața, dar când a fost să ațipesc gândul mi-a trecut la cocoșul fript ce a bătut din aripi stropind pe jidovii necrezători, de când apoi le-a rămas pișturile pe față. Noaptea mi-se pare că am avut treabă cu șactări, ce nu voiau să taie cu nici un preț grumazii unei găste, care după spusa jidancei bătrâne și groasă ca o clăie, numai de două zile a fost murit.

Alfus.

Șacum de încheiere către Tine oh Mamă sfântă și Imaculată Vergură îmi înalt rugăciunea mea fiască, ascultă rugăciunea servului Tău smerit, nu uita pe poporul Tău credincios, deschide ușa îndurării Tale, acopere-ne cu acoperământul Tău cel ceresc ca sub scutul și mâna Ta cea sfântă și blândă s'ajungem la țânta arătată de Fiul Tău, scump răscumpărătorul nostru: fericirea, mostenirea Împărăției Cerului.

După aceste cu fiască umilită sărutând sfințita dreaptă a Înalt Preasfințitor Voastre, sum

Al Înalt Preasfințitor Voastre

cel mai umilit fiu și serv

Constantin Lucaciu,
preot român greco-catolic.

De la Năsăud. Afiam surprinzătoarea veste, că Ministrul de culte n'a întârit alegerea d-ului Vasile Mărut de profesor de științele naturale la gimnasul din Năsăud și a îndrămat comitetul de administrație a fondurilor să eșere concurs pentru ocuparea aceluși post. Să înțelege, că nu s'a adus nice o motivare pentru denegarea aceasta, dar considerând, că vestitul prof. Apăhi a spus espres d-ului Mărut, să-și caute fericirea pe altă carieră, ne face să aflăm o nouă persecuție contra unui tiner distins și cu frumoase calități. Casul acesta n'are precedente în istoricul gimnasului de la Năsăud, dar de surprinderi de acestea sperăm să avem parte de aci înainte.

REVISTE.

Budapesta. Peste scurtă vreme dieta se va încheie și domniile deputați vor merge pe acasă să se odihnească vre-o șasă săptămâni. — Capitala țării stă înaintea unei foamete, și dacă guvernul nu se va îngriji de cu bună vreme de miile de nefericiți, orașul țării ne va da icoana cea mai tristă a acestui an greu.

Strigătele de foame și de lipsuri sosesc deja de pe acuma din toate unghiurile țării.

Resboiul Ruso-Japonez. Acest războiu ce deja decurge de un jumătate de an, cu o hotărâre și curaj fără părechie în istoria războaielor se apropie de sfârșitul primei faze. — Port Arthurul, una dintre cele mai puternice fortărețe a lumii va cădea azi mâne în mâna japonezilor, și prin aceasta japonezii au ajuns stăpâni deplin peste mare. Știri pozitive despre luptele ce se dau în jurul fortăreței nu ies la iveală. Japonezii nu trimit nimic, iar Rușii nu pot fiind cercuiți de japonezi și rupți de ai lor. Pe uscat asemenea japonezii cuprind poziții după poziții silind pe ruși să se retragă cu perderi colosale.

CORRESPONDINTE.

— Din districtul Bistriței. —

În sensul hotărârii conferinței preoțești a districtului Bistrița, lăsam să urmeze raportul oficiului proto-popesc despre starea tractului.

Onorată conferință, Iubiți Frați!

Înainte cu aproape trei ani de zile, — când din încrederea superiorității mele bisericești, am avut deosebită fericire de a lua asupra-mi conducerea acestui tract proto-popesc, — mi-am dat samă atât despre

se vede că li se mai urea și lor, și eșau amețiți afară, cu ochii la stele, nu i-ar răbda Dumnezeu. Crezi Dta, că Dumnezeu îi ascultă și pe ei? Ardă-i para iadului, d'apoi cum să-i asculte, când ei cât e zinică de mare nu fac alta fără pipă și stau la umbră în bolțițe? Din ce trăiesc ei? Ș'apoi — auzi numai să-ți spun — s'au fost făcut bate-i Doamne, colo în fundul grădini scaldătorii. Ci că legea lor zice că trebuie să se scalde, acuma nu știu să me tocii în cap: de două ori pe săptămână, ori tot la două săptămâni odată. Dar ce folos! Fost-ai Dta vre-odată la ei în casă? — N'ai fost. Apoi bine, nici să nu te duci. Așa aer nesuferit nici la țigani. Ce folos de scâlzi dacă ducă-se pe puștii le șede în vatră.

Dar de una n'ai ce viață le băga: să ajută unii pe alții cum n'am mai văzut. Până a fost arăndașul aicea toți trăiau cu lapte de la vacile lui. Ș'apoi de cele lalte. S'au și adunat atunci aici jidani așa cum se adună vulturii la hoit.*

Avea cindă mare asupra lor căci odată era să se invenineze cu vinars, făcut aici în curte. Eră fabrică în bună rânduială.

Și cum stau acum singur în bătaia lumii și privesc casa unde se rugau jidani, și afund în grădină unde aveau scâlzile, mă conving tot mai mult, că adevărații propoveduitori a antisemitismului sunt chiar ei, fii lui Izrael. Pentru istoria lor n'am avut nici odată atragere, căci firea acestui popor a fost vecinic respingătoare. — dar acum îmi părea totuși că zăresc printre arborii întunecați a grădini bărbi albe de patriarhi, bărbi roșii de jidani-negustori prin târguri, și bărbi întunecate de boltași de pe sate. Și fără să vreau, un fior adânc mă cutramură.

sarcina și răspundera grea impusă asupra tinerilor mei, cât și despre inferioritatea și neajunsul puterilor mele. — Am intrat cu toate acestea, cu inimă caldă și însuflețire juvenilă, conștient de datoria de a presta și eu partea mea de muncă pentru înflorirea și noastă biserici și prin aceasta pentru prosperarea și înaintarea acumpulii și iubitelui nostru popor în tot ce e bun, nobil și frumos. — Am intrat în luptă cu deplină încredere în darul și ajutorul părintelui ceresc și cu toată nădejdea în sprijinul valoros și binevoitor al fraților mei preoți, învățători și a tuturor oamenilor de bine, căror le zace la inimă soarta poporului nostru.

Venind povățuit de dragoste frățască, am fost întimplat cu asemenea dragoste plină de căldură — venind povățuit de dor de muncă fără preț în împlinirea grelei și sublimiei noastre chemări și după aproape trei ani de zile am multămintea și satisfacția sufletească de a constata că încrederea și nădejdea mea au fost pe deplin justificate, — căci toți cei chemați, dar mai ales frații preoți, ca părinți și conducători, apoi frații învățători, ca crescători, și luminători ai poporului nostru credincios. — În butul tuturor luptelor grele pentru existență. — s-au găsit însuflețiți tot deuna de celea mai înalte sentimente a datoriei, — de aceea nici rezultatul îmbucurător a muncii neobosite, nici ajutorul rodnic și îmbelșugat în celea bune nu poate să lipsească.

Și dacă fie care dintre noi, pe cum în trecut, așa și în viitor, zelând va zela și cu dragă inimă și caldă însuflețire își va lua partea sa de muncă rodnică spre ajungerea scopului măreț, ce ne stă înainte, am convingere deplină, că desfășurând pe toate terenele o activitate armonică, umăr la umăr, în deplină conglăsuire sufletească, vom putea atinge rezultate și mai îmbucurătoare și ne vom apropia tot mai mult și tot mai tare de acel mare și înalt ideal, ce ne preocupă întreaga noastră ființă: înflorirea biserice și prin dânsa progresul și fericirea neamului iubit.

Onorată conferință! Prea iubiți frați!

După această mică, introducerea dați-mi voie ca cu această ocaziune — când pentru a treia oară am onoarea a sta față în față cu plinul fraților iubiți, să vă prezint un mic tablou despre situațiunea generală a tractului, să vă desfășur înaintea ochilor o icoană fidelă a stărilor noastre.

Spre a corespunde p. 7 din programa zilei îmi iau libertatea a-mi face raportul meu în următoarele:

I. Statul parohiilor.

În tractul nostru se află:

- a) parohii matre cu biserică și școală 15
- b) „ „ „ „ fără „ 1
- c) filiale cu biserică și școală 3
- d) „ „ „ „ fără „ 3
- e) „ fără „ „ 18

Acestea din urmă se află în comunele gr.-or. și evanghelii luterane.

II. Starea populațiunii.

- 1. Numărul sufletelor cu finea anului 1903 12.244
- 2. Nasceri în decursul acestuia an au fost 337

- 3. Casuri de moarte în decursul acestui an au fost 295
- 4. Cununii în biserică, în decursul acestui an au fost 96
- 5. Legături prin civile în decursul acestui an au fost
- 6. S-au mărturisit și cuminecat în decursul acestui an 5.818
- 7. S-au mărturisit și cuminecat pentru prima-dată 386
- 8. Căsătorii despărți de olaltă 13
- 9. Căsătorii mestecate
  - a) după rit 1
  - b) „ „ religiose 4
- 10. Populațiunea după ocupațiune și starea sa materială se imparte în:
  - a) Coloni sau posezori cu casă și pământ 1.727
  - b) Ziieri cu case 376
  - c) „ fără case 438

Capi de familie la olaltă 2.541

III. Clădirile bisericești.

În acest tract se află:

- 1. biserici de *peatră* sau *cărămidă* în stare bună a) Bistrița. b) Bârla. c) Feleaș. d) Măgeruș e) Șoimuş 5
  - 2. biserici de *peatră* sau *cărămidă* în stare *bunișoară* a) Serețul 1
  - 3. biserici de *lemn* în stare bună: a) Ardan. b) Friș c) Cristur-Coastă d) Lechinta e) Neț f) Rustior 6
  - 4. biserici de *lemn* în stare *bunișoară* a) Arcașia b) Bileag c) Herina d) Sîrioara. 4
  - 5. biserici de *lemn* în stare *slabă* a) Chiraș b) Cristur-Sat c) Sînjacob d) Sebiș e) Șomfală f) Țigău 6
  - 6 biserici de *lemn* se afla în edificare a) Vermeș 1
- la olaltă 23

NB. Pentru clădire de biserici nouă s-au făcut dispoziții prealabile Sebiș și Cristur-Sat.

IV. Avere bisericească.

A) Statul activ.

a) imobilă.

- 1. Avere strict bisericească în grădini, agri, fânațe, cemetarii etc. 430 j. 981□
  - 2. Avere strict scolară în grădini, agri, fânațe, cemetarii etc. 9.695□
  - 3. Porțiune canonică în folosința preoților 365.881
  - 4. Porțiune canonică în folosința cantonilor 45.62
- la olaltă 850.1029

- Prețul evaluat aprocsimativ cu 100 k. de jugăr face 85.000k.
- Venitul curat aprocsimativ cu 10 k. de jugăr face 8.500 k.

b) mobilă.

- În capitale fundationale, imprumuturi la privați, depuneri în case de păstrare, interese restante etc. 49.926.02

B) Statul pasiv.

- Datorii la casa de păstrare, privați și alte passive 20.842.78
- Subtrăgându-se acestea din active rămâne o avere mișcătoare curată în sumă de 29.083.24

V. Statul personal preotesc.

- 1. Parochii 1
  - 2. Administratori 15
  - 3. Cooperatori 1
- la olaltă 17

VI. Venitele preotești.

- După conscripțiunea din 1896 rectificată definitiv în 1903 acestea se compun: a) din porțiune canonică de 365j. 881□
- b) din lecticii, stole etc. toate la olaltă dan venit curat 6.207.40

VII. Statul personal cantoral.

- 1. Cantori învățători calificați 8
  - 2. Cantori cu esamen cantoral 7
  - 3. „ fără „ „ 6
  - 4. Au decedat în decursul anului. 2
- la olaltă 23

VIII. Clădirile școlare.

- 1. Școale de *peatră* sau *cărămidă* în stare bună a) Bistrița b) Bileg 2
  - 2. Școale de *peatră* sau *cărămidă* în stare *bunișoară* a) Chiraș 1
  - 3. Școale de *lemn* în stare bună a) Cristur b) Herina c) Rustior d) Sebiș e) Serețel f) Sîrioara g) Șomfală 7
  - 4. Școale de *lemn* în stare *bunișoară* a) Arcașia b) Neț c) Șoimuş 3
  - 5. Școale de *lemn* în stare *slabă* a) Ardan b) Friș c) Bârla d) Măgeruș e) Sînjacob 5
- la olaltă 18

NB. Pentru clădiri de școale nouă s-au făcut dispoziții prealabile în Ardan, Bârla, Friș și Măgeruș.

IX. Statul general învățătoresc.

- 1. Învățători cu diplomă de calificațiune 17
  - 2. Învățători fără diplomă de calificațiune 1
  - 3. Au decedat în decursul anului 2
- la olaltă 20

X. Salarele învățătorești.

- 1. Regulate la minimul legal numai de la confesiune 8
  - 2. Regulate la minimul legal cu ajutor de stat 9
  - 3 Pentru regulare s-a cerut ajutor de stat la 2
  - 4 Nu atinge minimul de salariu 1
- la olaltă 20

Toate salariile acestor 20 învățători se ridică la suma a) de la confesiune peste tot 11.898

b) ajutor de la stat 2.609

la olaltă 14.507

Socotit în calcul mediu cade pe un învățător 725 k.

XI. Starea instrucțiunii.

- 1. În total deobligați la cercetarea școlii curente 996
- 2. În total deobligați la cercetarea școlii repetitive 379
- 3. Din acești au cercetat școala curentă 818
- 4. Din acești au cercetat școala repetitive 212
- 5. Au dat esamen din școala curentă 598
- 6. „ „ „ „ „ repetitive 39

7. De alte confesiuni au cercetat
școala tract. 8
8. Numărul jumătăților de zi
absentate a) excusate. 6.740
b) neexcusate 12.763
9. S-au încasat pedepse pentru
absenții numai 60.60

De aici se vede evident, că organele politice chemate, pentru de a să îngrijă de frecventarea regulată a școalelor nu și-au făcut destul datorinței lor impuse de lege.

XII. Moralitatea publică.

Starea moralității publice în general a fost satisfăcătoare, religiozitatea străveche a poporului român care l'a făcut să dăinuiește de veacuri în butul tuturor greutăților vremii, se păstrează în mare parte și la poporul nostru credincios, apoi spiritual lui de jertfă și interesul pentru biserică și școală, sub o conducere înțeleaptă, se poate tot de una ținea la nivelul dorit.

Vițiile ce să ivesc în sânul lui sunt: *luzul și beutura*, apoi pe alocuirea *concupințatului*. Acestea însă nu să pot privi ca boale sociale incurabile și cu caracter general, cu toate acestea spre a preveni luarea de proporții mai mari, — lucru, care aduce destrăbălare și ruină — biserică și școală, — preoții și învățătorii, au sfântă datorie a le combate și stirpi cu toate armele cuvântului și-a luminei.

Onorată conferință! Prea iubiți frați!

În celea premerse m'am nisuit să vă dau în conturi generale o modestă iconă despre situația tractului nostru.

Ca de închiere fie-mi permis a mai releva la acest loc încă următoarele:

În decursul celor trei ani din urmă s-au clădit din nou a) bisericii predate deja destinațiunii (Feleac Cristur-Coastă și Bârlia) 3 b) biserică se află în clădire și se va preda destinațiunii pe toamnă (Vermeș) 1. c) Școale nouă (Cristur-Sat, Șirioara, Seretul) 3.

Cu multă osteneală cu mari jertfe dar s-au făcut și cu ajutorul celui de sus altele se vor adauge alături.

Afacerile administrative au decurs normal.

Unele îmbunătățiri reclamate de mersul bun al lucrurilor și devenite deja neame-navere, se vor atinge la alt loc, unde se vor face propuneri concrete în această privință.

Conferințele preoțești și adunările reuniunii învățătoresți s-au ținut în regulă odată în fie care au în conformitate cu regulamentele și statutele din vigoare, ba atunci, când au reclamat interesele vitale ale bisericii și cu deosebire a școalelor noastre, astfel de conferințe cu caracter confidențial s-au ținut mai adeseori. — Interesul dovedit față cu toate conferințele, pe cum și afluența celor chemați au fost o vie dovadă despre necesitatea și importanța lor, — iar despre marele folos

ce ni l-au adus acelea, cred, că s-au convins pe deplin atât frații preoți cât și frații învățători, cari au luat parte.

Esamenele finale de la școalele noastre în acești trei ani, — cu abatere de la praxă din trecut, — s-au ținut cu toată solemnitatea, tot de una sub presiunea protopopului în calitate de inspector districtual, cu asistenta unui delegat din partea reuniunii noastre învățătoresți și de regulă pe lângă participarea unui număr însemnat de învățători de prin împrejurime, inteligență și popor. — Pe această cale ne-a succes a face din esamenele finale adevărate festivități școlare, — împrejurare, — care a ridicat în mod însemnat nu numai nimbul școalelor, pe cum și zelul și ambițiunea nobilă a învățătorilor, — dar a deșteptat nespuse de mult și interesul și spiritul de jertfă al poporului credincios față de școalele noastre, — dovadă eclatantă despre aceasta clădirile cele frumoase de școale ce s-au ridicat în acest interval.

Toate acestea sunt iubii mei rezultate îmbucurătoare cari mi cade bine a le constata în fața fraților voastre, și a celui-alt public asistent, fiind-că în toate acestea partea leului ați avut-o chiar frații voastre împreună cu frații învățători cari ați știut apretia după merit bunele mele intențiuni și străduințe, v-ați știut ridica cu multă însuflețire la culmea datoriei, — mi-ați dat mână de ajutor în această muncă grea și ați contribuit în cea mai mare parte la succesele dobândite.

Drept aceea nădăjduesc că și în venitor voi fi fericit a mă bucura de aceeași încredere și tot cu același interes viu și zel plin de căldură voi fi sprijinit în activitatea mea, carea nu are alt scop, altă țintă, decât *scoaterea poporului nostru din întunec și neștiință și ridicarea lui pe un nivel moral și intelectual, ce poate să-i asigure prosperarea și fericirea.*

Bistrița la 2 Iuliu 1904.

Gerasim Domide,
protopop gr.-cat.

Noutăți.

Intru mărirea lui Dumnezeu. Ni-se spe-dează spre publicare din Youngstown (Ohio) statutele reuniunii emigranților români din Șeica-mare, pentru decorarea bisericii gr.-cat. din Șeica-mare, cum și lista contribuțiilor în 1903 și 1904 spre acest scop. Suma colectată e de 10-20 dolari. Deși spațiul foii noastre e așa de restrâns, totuși vom publica în unul din numerele viitoare contribuțiile acestea spre mângaierea inimilor nostri credincioși, cari deși departe de casă și patrie nu și-au uitat de podoaba casei Domnului.

Din Archidieceasă. On. *Virgil Hățăgan* capelan în Roșia montană a fost numit administrator parochial în *Basna* districtul protopopesc al Mediașului.

De la Reuniunea româna de agricultură din com. Sibiu. A 16-a adunare generală

a Reuniunii se va ținea în comuna Reciu, iar expoziția de vite de prăsilă în comuna Răban. Cu acest prilej se vor împărți premii în valoare de 200 cor.

Cărțile „Aurorei” Sub direcția d-lui Lucian Bocea vor apărea în editura tipografiei „Aurorei” din Cluj o serie de broșuri de 160-200 pag. format. 8. m. în cari se va istorisi în o limbă ușoară despre întâmplările și bărbății mării din trecutul neamului românesc. O broșură costa 1.20 cor. seria I. cor. 12.60 va începe de la împăratul Traian Negru Vodă. Ștefan Horia. Unirea, Memorandul până la regele Carol I. Le recomandăm.

Superstiții. Ni se comunica din Selagiun următorul caz caracteristic: Poporul din Cristelec, văzând, că seceta nu mai înceată în două răpduri și-au băgat clopotul bisericii în fântână, unde l-au ținut câteva zile. Și preotul? ne întrebăm și noi cu cel ce ni-a comunicat știrea asta. — preotul a putut suferi prostia asta acum în veacul al XX?

Tinerimea studioasă din Blaș a dat pentru masa studenților din venitul de jumătate ce s'a încasat cu ocaziunea petrecerii aranjată în 7 Aug. 1904 cor. 956 fil.

Convocare. „Reuniunea femeilor din Bucium șasa” invită pe toți membrii și binevoitorii săi la a IV-a adunare generală ordinară, ce se va ținea la 28 August n. a. c. oarele 3 d. am. în școala poporală gr.-cat. Din ședința comitetului „Reuniunii femeilor din Bucium-șasa”, ținută la 31 Iulie 1904. *Maria David*, vice-presidentă. *Ariton M. Popa*, secretar.

Mulțămită. Din incidentul dureros a trecerii la cele eterne și a înmormântării iubitelui nostru părinte și cap de familie *Ioan Vicaș* fost V.-Archidiacon și paroch în Hidig, aducem cea mai ferbinte mulțămită a familiei noastre tuturor acelor factori cari parte ca preoți concelebranți, parte ca public participanți la înmormântare, parte pe cale epistolară au ținut a da tributul lor de durere și de respect membrilor renașutului — scumpă nouă, și a-și manifesta condoliința lor familiei întristate. Hidig la 10 August 1904. Pentru familie: *Augustin Vicaș*, preot.

Necrolog. † *Alexandru Ciura*, paroch gr.-cat. al Abrudului, viceprotopop onorar sosit la Blaș, spre a-și cerceta pe fiul său prof. Ales. Ciura, a fost ajuns în 7 crt. de mâna nemiloasă a morții, care l-a răpit dintre noi în anul al 58-lea al etății și al 34-lea al preoției. Rămășițele defunctului s-au transportat în 8 August la Abrud, spre a fi așezat spre repaus în cimitirul de acolo. Luăm și noi parte în durerea mare a familiei și trimitem nemângăiaților fii cele mai sincere păreri de rău.

Odihnescă în pace!

Casă de vânzare

din mână liberă

să află

în strada Tipografiei Nr. 187. Are *grădina* și *curte*. — Poziția casei e una dintre cele mai avantajoasă. Casa are greutate la

Albina.

A se adresa la d-na **Maria Ianza**

în Blaș.

33 (1-3)

„Caffée Grand“

„Caffée Grand“

Augustin Coltor

și-a aranjat în Strada mică *Cafenea*, *Cofetărie* și *Hotel* servind *bucatele cele mai gustoase* și *beuturile cele mai bune* pe cum și *ohilii comferte și ieftine.*

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

Circularul pastoral al vicariului foraneu din Năsăud IOAN HALMAGI din 1797.

Pentru cele de îndreptare Cinstitului Cîros din Cînstitul Yidic milităresc al Rodni și din tot cuprînsul vicărășiei Năsăudului, după chipul, care urmează:

1. Să cade a ști, că nici un preot nu poate să slugească pe lege neavînd mărturie și păcenie sau blagoslovenie în scris de la Archiereul țării și rîndueală de la Deregătoria bisericească de loc, care de va îndrăzni cineva, să scie, că cele ce va sluji vor rămînea neîndreptate după privilețiile așezămînturi.

2. Trebuiește a ști, cum că chemarea slujbei cei preotășci este aceasta, pentru că să slugească preotul cu vrednicie lui Dumnezeu și norodului creștinesc, la care s'au încredințat, cum este un mire la mireasa lui și ca un slujitor al legii și ispravnic iscusit Dumnezeștilor taine neavînd nici o răvnă, care-i spurcată dobînda. Așa să slugească la sfîntul Jertfelnic solind cu rugăciunea lui cătră Dumnezeu pentru datoria, care are, de a mîntuirea sufletele oamenilor cu mijloace încredințate de la sfînta scriptură și de la sfinții părinți.

Preotul nu este numai față bisericească din lăuntru, ci este dimpreună și țaran, adecă cetățan, pentru aceea și el să cade ca să ajute la binele de obște al poliției, ca să înveță cel mai puțin cu cuvîntul lui Dumnezeu pe norod a se deprinde întru poruncile Craiului, ca să le facă cu dreptate și cu dragoste fără de cărteală și fără de a da dos dinaintea slujbei; aceasta poștește legea cea evanghelică și datoria unui preot dimpreună și cetățan; aicea-l silește acumpînta preotășcă din mila crăiască încă și ocrotirea de obște ce sunt și preoți odîndu-se supt prea strășnicele aripi a Craiului împreună cu tot cuprînsul și averile lor. Aceasta poștește și jurămîntul, ce joară feșcecine Craiului și țări a fi cu credință și dreptate și a spori binele și odihna țării, care de-l vîncează cine va și va perde sufletul; aceasta poștește și folosurile cele de la Crai pentru binele țaranilor cu cheltueala cea crăească povățuite, de care sunt județele pentru îndreptarea și dreptatea celor asupriți și alte asemenea, cu care toți ne folosim după cea multă grije părintească a Craiului, căci binele cel dohovnicesc este întru oare care legătură cu al țării cel lumesc și unul pe altul trebuiește a se ajuta și a se sprijini, ca să poată sta cum l'ai împărțit începătorul a toată bunătatea Dumnezeu și amîndouă să tragă dimpreună întru cel desăvârșit bine, care este viața de veci, însă

4. Hotăr să cade a ținea să nu se mestece nici unii nici alții la treburile cele deosebit unora și altora încredințate de la Hs. Intemeietorul biserice și a cetății pentru ca să nu se jignească cea bună a fiesce căruia de obște rîndueală și chivernisală și cum va să se desnoade cea de sîrg legătură a biserice și a cetății.

5. Dintru aceasta urmează a nu să amestecarea preoții la treburile cele de afară

și în ce chip s'ar numi acestea, nici a scrie cuiva poșnuri, atestății (sic) și testamenturi fără a înștiința mai înainte la diregătoria bisericească a locului; cu un cuvînt să nu să prindă de nici un fel de lucru sau ispravă afară de datoria chemării sale, până ce nu va lna mai înainte îndreptare de la deregătoria biserice.

6. Să cade preoții nu numai pentru datoria, care au din legea Evangheliei, ci și pentru buna pildă asupra altora, ca să cinstească pe Împăratul și pe Boierul norodului avînd a să supune fieștecine la cel ales de la Dumnezeu în locul lui povățuitor, cărmaci și straje neadormită întru norod deasupra relelor acestei vieți. Mai aduce încă buna rînduială cu sine a-să supune fieștecine ascultării și acelor trimiși de la dănsul, cum ne învață s. Petru apostolul la întâia poslanie cap 2 stich 13 și 14: *să aibă asă smeri înaintea lor ca de la fața Domnului ce iau pe ei, ca să ne stăpînească*, grîind pe dănsii de bine nu numai pe față, ci și din dos știind, că mare este răsplătirea la cel de sus peste cel ce va da chesariului cele ce sunt ale chesariului și a celor trimiși de la dănsul în chipul lui, de care ne învață Hs. la Maței cap 22 stich 21 și sfîntul Petru la locul înșămnat. — Adauge marele Pavel în postania cătră Romani cap 13 stich 7, unde poruncește zicînd, *dați tuturor cele cu care sunteți datori* celui cu dajdea, dajdea; celui cu frica, frică; celui cu cinstea, cinste și să nu îndărătnicească nime în vreun chip pe cineva și de la chemarea slujbei lui, întru care este chemat; să scie, că cel ce să împotrivese la rînduiala stăpînirii de afară, la alui Dumnezeu poruncă să pune împotrivă și va cădea în judecată și osîndă, că nu înzădar poartă sabia cea ce au luat puterea de sus ca un postlușnic (sic) alui Dumnezeu. (La locul înșămnat stich 2 și 4.) Așa nice diregătoriei lor ar face destul preoții, pentru aceea să osînduiască a-să duce în vig cele poruncite de cătră cei mai mari, că, ca ascultare este mai bună, decât jertfa, iară cele ce vor cunoaște a fi cu scăderea craiului și cu stricăciunea țării prin viclesugul cuiva pornite se descopere apucînd vreme înainte supt cumpăt pentru a o ticni (sic) fieștece stricăciune și pagubă croită, unde păcat vor avea, de vor ascunde viclesugurile și răutatea deasupra Craiului și a țării, iară mai vîrtos pedeapsă încărcată vor lua, unde să vor dovedi, că au povățuit însuși preoții stricăciuni de acestea.

7. Cade-să preoții și păstorii a fi grijnici și osîrdnici întru chemarea slujbei lor ca să silească ași face și pravileasca lor datorie să nu rămîie cum va fi întru putință *acelea șapte laude de zi și de noapte*, pentru ca să rodească darul preoții lor asupra cărora iau luat în chizășie de la Domnul, ca să-i păstorească și cu osteneala lor să-i treacă întru odihna Domnului și pentru ruga lor cea curată și ferbinte pentru ca să întoarcă Dumnezeu pașea cea de obște și să o înmulțască și pentru ca să întărească sîpătatea și mîntuirea și buna chivernisală și rodirea țarinilor întru pămîntul acesta cu roba darului celui de sus.

8. Nice trîndavi să se arete întru slujba lor și cu lenevire întru chemarea lor, ci macar în mez de noapte ce vor fi chemați să sae întru mîntuirea creștinului al grijirea sufleteste. ba încă și nechemat ca un păstor preveghitor întălegînd pentru bolnăvirea cuiva să-l cercetează și să-l mîngăie și de va fi greu bolind și nu va cere spovedanie, să-l aducă cu duhul blîndetelor și cu cuvinte dulci ași mînturisi păcatele și ași pecetlui mîntuirea cu cele sfinte, să știe, că pentru aceea nu va muri poate, că Dumnezeu va face milă cu dănsul în ziua și ceasul acela, că nu să bolnăvește trupul, până nu se bolnăvește mai întăiu sufletul. — Așa se grijească pentru cei încredințați în sufletul lor cătră păstorie cât despre a lor parte să nu peară vre-un suflet și va cere Dumnezeu sîngele celui din mîna cărui păstor va peri; iarăși pentru câți are de a da samă la păstoriul păstorilor, cum zice sfînta Evanghelie, că Păstorul cel bun chemă oile sale pe nume și gata este a-și pune sufletul, adecă viața, pentru oi, unde să potrivește cuvîntul apostolului, care zice: să nu caute omul a sale, ci fește care ale altora, cu cât mai vîrtos păstoriul, care au luat atâtea suflete în chizășie, ca să mijlocească pentru dănsule a le pune mîntuite înaintea lui Chrs. prin osteneala lui și plecarea lor.

9. Să înveță preoții pe norod poruncile Domnului, ca să viețniască creștinește, căci credința fără fapte bune moartă este, cum și un trup neînsufletit părăsit de vietuire; iară mai întăiu să cade a se înbogățirea ei cu învățatura și cu cetania cărților, a bibliei la vremea înprilejita (sic) macar pe Dumineci și pe sîrbători avînd a-și mîngăia și sufletul lor și de unde scoate negoți de viață și a deschide cuvînt de învățatură sufletească cătră norod, de vreme că aceasta este datoria lor cea mai grea, pentru ca să hrănească sufletele creștinilor cu cuvîntul lui Dumnezeu povățuindu-le pe cărările mîntuirii.

(Va urma).

Considerațiuni.

(Fine).

Așa ar fi dacă nu ar fi altcum. Așa ar fi dacă sufletul omenesc n'ar avea natura care o are, și dacă activitatea lui s'ar perde în afacerile materiale de toate zilele. Dar sufletului de la natura sa îi plac, și să simte atras de întrebările, de teoriile, de sistemele cari trec marginile esperinții, transcendentali. Și dacă de bună voia noastră nu ne punem ast fel de întrebări, în unele momente ale vieții vin ele și se pun înaintea sufletului nostru și ne zic: „Vezi cine suntem.“ Câte dubii, câte păreri și gândiri nehotărâte nu se ridică în mintea fie cărui preot, și acestea toate de natura teologică ori filosofică. — În decursul vieții lui de păstor, și atunci cum le va învinge, dacă nu știe cum să prindă lucrurile și cum să le judece, — când aci în sat el e cel mai luminat, și din cărțile bisericești și cărțile de teologie ce poate le mai are, în colo nu are nici un sprijin?

E interesant a ști cum unii își pierd din credință, ori sunt indiferenți, chiar prin faptul că nu cutoază să steie în fața atacurilor ce-i vin sau de la ei sau de la alții, și retrăgându-se mereu de pe locul de luptă, devin lași. Nu cutoază fiind că nu știu cum să lupte, și neștiind cum, pe încetul se clătină în adevărătatea credinței, pentru care trebuie să lupte, și de care — la rândul său — poate și în teologie numai de aceea a fost convins, pentru că nu i-a atacat-o nime, și nu s'a scoborât mai adânc în misteriiile ei, ci a rămas mai puțin la supratată.

Am zis că la noi direcție antireligioasă și anticreștină dintre noi nu s'a pornit. — Dar s'a pornit de către străini, și de către cei mai mari dușmani a ori cărnii popor, afară de cel jidovesc — de către israeliți cu programul lor social-democratic. Ei bine dar programul acesta are între punctele sale principale: nimicirea ori cărei religii, și prin urmare — în primul șir — nimicirea bisericii ca susținătoare a religiei creștine. Zdrobirea asta vreau ei s'o săvârșească spulberând dogmele noastre fundamentale: existența lui Dumnezeu; providența; păcatul strămoșesc, răscumpărarea; nemurirea sufletului, viața de veci.

Dar dogmele acestea, mai ales trei: existența lui Dumnezeu, providența (conser. și gubern. lumii) și nemurirea sufletului să întemeiază și pe rațiune nu numai pe revelațiune. Sunt așa numitele „preambula fidei,” premergătoarele credinței, cari rup drumul. Și fie care teolog știe cât e de lipsă aici de filosofie, și de minte disciplinată, unde și

oameni ca Em. Kant au putut susține neadevăruri și absurdități.

În combaterea acestor dușmani, și în luminarea și întărirea chiar a credincioșilor, e lipsă de filosofie.

Dar contrarii ei înșiși vin cu sistemul lor bine format, fundat cel puțin la apariția, pentru cei ce nu știu pătrunde, care sistem, și a cărui argumente întregi trebuie răsurnate. Și să nu se uite că acest sistem a fost formulat, și aceste argumente au fost sugerate de filosofi mari sau mici, sinceri sau interesati. Și prin ce te atacă, prin aceea trebuie să respingi.

* * *

Trecând peste al doilea factor, sprijinul pe care trebuie să-l aibă preoții de la elementul laic, care sprijin în foarte multe feluri se poate manifesta, mă opresc la al treilea la pressă. Întreg mai mult pressa pentru masa poporului.

Cum că aceasta ce influență are, și ce poate, vedem din rezultatele gazetelor rele, străine de popor. Dar e vorbă că în așa foi pentru popor să se mărginească materialul la partea morală — ușurând munca preotului, ca tot atâtea predici, și încă mai mult căci e tipărit, — la partea economică, de lipsă pentru îmbunătățirea stării materiale — ușurând sarcina învățătorului și a preotului de o potrivă, ori mai trebuie pe lângă aceasta să se propage prin ast fel de foi și cultura națională? În „Sămănătorul” Nr 51 din 1903 dl V. P. amintind de scrierea lui P. A. Pogonat: „Viața țaranului român” și de scrisoarea Dni I. Slavici, ce servește de pe față a volumului, zice: „Scrisoarea

Dni Slavici, e interesantă pentru că Dni afirmă că „nu are țaranul nevoie de cultura pe care putem să i-o dăm noi,” ci de credința în Dumnezeu, ceea ce, evident, nu poate fi adevărat, de cât până la un oare care punct.”

Cred că de părerea aceasta sunt și bărbații nostri cari conduc foile ce biet le avem pentru popor, și și lucră în direcția asta, nu mai cât sprijinul ce li-l dăm n'ar trebui să fie așa de subred. „Răvașul” d. e. care pe lângă că e o predică săptămânală, mai e și inviector de sământămintă și de tendințe, cari ori s'au întunecat, ori sunt cu totul nonă: exerciții spirituale pentru popor, — ar trebui să fie într'adevăr pârținit, de tot cel ce ne dorește înaintarea.

Gât ar fi de bine, ca din jurul „Unirii” să se pornească un curent și pentru stabilirea de deprinderi sufletești pentru preoți. După ce le-am avea pe acestea am putea înainta mai ușor împământarea celor pentru popor. — Amândouă feliurile sunt, negreșit, de un preț nespus.

Alfius.

Posta redacțiunii.

Alfius. Au sosit toate, îți mulțumim.

B. O. C. Am primit celea trimise, vă vom avisa.

T. I. Mulțumită, va apărea în numărul proxim

C. P. în F. V-am prenotat. Celelalte vor urma.

Editor și redactor răspundător:

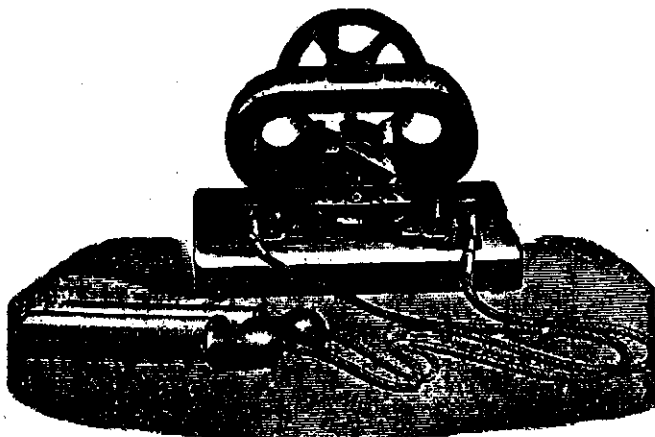
Aurel C. Domșa.

EȘTI SLAB?

Voi ești să fii tare? — Voi ești ca între ori-ce împrejurări ale vieții să te bucuri de sănătate?

Voi ești să ai curajul și energia ca să te poți opune liniștit grijilor și năcazurilor? — Noi ne am dedicat lucrările noastre într-o mări și întări sănătatea omenimei. — Încercările noastre sunt încoronate de succese și metodele noastre sunt recunoscute ca cele mai bune din partea oamenilor de știință. Am arătat că Electricitatea este baza vieții fizice și că aceia cari sufer de *stomac, reumatism, morb de nervi, dureri de spate, de cap, de piept* au lipsă de mai multă electricitate.

— Aparat de electricitate, renviește puterea perdută și îl poate folosi unul fie-care. —

Nu se poate în deajuns sfătui oamenii slabi să folosească acest aparat electric. Electroforul întărește nervii, înviește sângele, întărește simțirea, aduce sângele și sistemul nervos la o normală funcțiune.

Dr. Bourg, membru la facultatea de medicină din Paris referează: Nu numai podagra, (șuiul), reuma, hysteria, asthma, au fost în nenumărate casuri vindecate prin electricitate, unde medicamentele s'au dovedit de nefolositoare, ci și la ori-ce fel de morb de nervi, durere de cap, colică, dureri de urechi, insomnie, hipochondrie și cu deosebire la hemoroide efectul bun se arată după vre-o câteva zile, ba uneori după vre-o câteva ceasuri. — Cu un minunat succes se folosește contra durerilor femeiești. Electroforul produce ani de a rândul un curent electromagnetic

fără a ave baterii și fără mașini ajutătoare. — Se garantează pentru trăinicia lui 5 ani.

Prețul unui aparat mic complet:

==== 20 coroane. ====

(Pentru cei foarte simțitori).

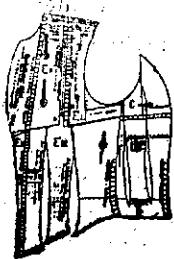
Prețul unui aparat mare complet:

==== 30 coroane. ====

(Pentru însănătoșarea morburilor vechi).

Se spedează la trimiterea banilor înainte sau prin rambursă.

Manhattan întreprindere de Electrofor. Budapesta VIII. Aggteleki u. 15/u.

marca fabricii

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă își poate însa-și pregăti
cu o ușurință de neînchipuit

talie sa după ori ce modă

cu ajutorul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer**. A fost censurat de academie.
și posedă nenumărate scrisori de recunoștință.

Își are patenta și e scutit prin lege în toate statele culte.

Prețul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenți

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu totă stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (14-52)

Comunicarea trenurilor

prin gara Küküllőszög (Blas)

(valabil din 1 Maiu 1904).

cătră	gara		de la
Teuș — Tövis			
226	persóne	persóne	102
1246	mixt	mixt	215
736	accelerat	accelerat	904
252	accelerat	accelerat	1228
Copșa — Kis-Kapus			
104	persóne	persóne	221
216	mixt	mixt	1248
905	accelerat	accelerat	784
1229	accelerat	accelerat	251
Sóvárád			
408			826
248	mixt	mixt	650

Senegin contra tusei, răgușelii, durerii de piept, ofticeii, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lungorei și tusei seci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul 1 cor. 20 fl. și 2 cor.

Capsic unsore, Contra durerii de óse, podagreii, reumatismului, răcelilor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite bóle le vindecă. Prețul 1 cor. 20 fl. și 2 cor.

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomach, greata și vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosesc și la curățirea sângelui. Prețul 1.20 și 2 cor.

Kaljođsarsaparil. Mijloc escelent pentru curățirea sângelui la sifilis, morburile tineretelor 1 sticlă 2 cor.

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburii, pecum palpitarea de inimă, ameteli, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de încheierea scaunului numai de cât se comandeze **Laxbonbons** zaharele purgative, plăcute și dulci la luat. Prețul 1 cor.

Chemicala, drogua, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum și altele. Teuri russice, Parfumuri, săpunuri, crem escelent pentru față și mâni. Articoll cosmetice, oleu pentru păr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pe cum și prav. Ori ce fel de articlu din branșă. Tóte fórte Ieftine. Faceți întrebare și Vē veți convinge.

Cornel Demeter,
apotecar in Békás-Megyér, 41 Bpest mallett.
12 (6-10)

Cruce saú stea duplă

electro-
magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și invioreză pe lângă garanță: reumă, astmă, (respirație grea), insomnie, vijeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, galbinare, durere de dinți, durere de cap, impotență, influență, precum și ori-ce morb de nervi. Morbosul, care nu se vindecă în timp de 45 de zile folosind aparatul de sub Nrul 88503; își reprimește banii numai decât. Acolo unde n'a folosit nici un medicament, cercați aparatul meu; sum convins despre sigurul meu aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6. —
e de aplicat la morburii vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4. —
e de aplicat la morburii mai ușore.

Spediția centrală de vânzare îl trimite în țară și străinătate cu rambursă, sau dacă banii se trimit înainte.

SCHIFFER D. SÁNDOR

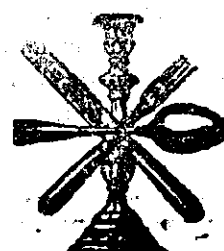
BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.

16 (20-52)

Gratuit:

o cumpănă de casă și o mașină de fier.

Din cauza imbulzelei prea mari a marfel trimite în totă lumea renumita și de totă lumea plăcuta marfă din argintul de Mexico, și anume:

6 lingurițe, 6 furculițe, 6 linguri de masă, 12 lingurițe de cafea, 6 cuțițe de desert, 6 furculițe de desert, 1 lingură pentru supă, 1 lingură pentru lapte, 2 luminări elegante pentru salon, tóte din argint de Mexico

total 46 bucăți numai 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpărător primește ca dar, și pe lângă garanță

o cumpănă de casă de o putere
de 12 1/2 kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și dinlăuntru) despre calitatea căruia primește garanța pe 25 ani. Spedițiunea se face ori prin rambursă ori prin trimiterea banilor înainte.

SCHIFFER D. SÁNDOR,
BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.

— Pentru 5 coróne —

trimite 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucăți), bun și fin

☉ **Săpun de toaletă** ☉

pregătit din: trandafir, lilie, viole, resedă, jasmín, lăcrămióre.

Banii să se trimită înainte, ori se vor ridica cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
Budapesta, VIII. Bezeredy 3.